

Activiteitenplan sloop stal en schuur

Vossenweg 3, Hoogerheide

Quickscan flora en fauna
Vossenweg 3, Hoogerheide

Arnhem, 1

Nader onderzoek ecologie
Vossenweg 3
Hoogerheide

Veij, 27 oktober 2021

Colofon

Tekst en afbeeldingen	Peter Twisk, tenzij anders vermeld
Datum rapport	20 februari 2022
Rapportnummer	2022-04
Status rapport	Definitief
Collegiale toets	Ronald van Os, Vos Natuurbeheer
Opdrachtgever	Brabants Landschap
Adres	Kasteellaan 4, 5076 RE Haaren
Contactpersoon	Vivian Maas
Rapport citeren als	Twisk, P.T., 2022. Activiteitenplan sloop stal en schuur Vossenweg 3, Hoogerheide. Rapport 2022-04 Twisk Ecologisch Onderzoek, 's-Hertogenbosch.

Contactgegevens Twisk Ecologisch Onderzoek

Kamer van Koophandel	17256999
Adres	Pastoor de Kroonstraat 128
Postcode en woonplaats	5211 SR 's-Hertogenbosch
Email	twiskpeter@gmail.com

1 Inhoud

2	Inleiding	5
3	Plangebied en ingreep	5
3.1	Planning	6
4	Aanwezige beschermde soorten en functies	6
5	Effecten van de ingreep en mogelijke overtredingen Wet natuurbescherming.....	7
6	Alternatieven weging	8
6.1	Aanleiding voor de ingreep	8
6.2	Locatie	9
6.3	Inrichting.....	9
6.4	Werkwijze	9
6.5	Planning	9
7	Onderbouwing in de wet genoemde belangen.....	10
7.1	Kerkuil.....	10
7.2	Gewone dwergvleermuis	10
7.3	Wezel, hermelijn, bunzing en egel	10
8	Staat van instandhouding.....	11
8.1	Kerkuil.....	11
8.2	Boerenwaluw en koolmees	12
8.3	Gewone dwergvleermuis	12
8.4	Wezel, hermelijn en bunzing	12
9	Mitigerende maatregelen	13
9.1	Wezel, hermelijn, bunzing, egel en verschillende muizensoorten.....	13
9.2	Gewone dwergvleermuis	14
9.3	Kerkuil.....	15
9.4	Boerenwaluw en koolmees	17
9.5	Overzicht maatregelen	19
10	Aanpassingen in de werkwijze	20
10.1	Sloop stal en schuur	20
10.2	Verwijderen betonvloeren, muurtjes, voederkuilen en dergelijke	21
10.3	Aanplant van bos	21
10.4	Planning	21
10.5	Ecologisch werkprotocol	21
11	Bronnen	21

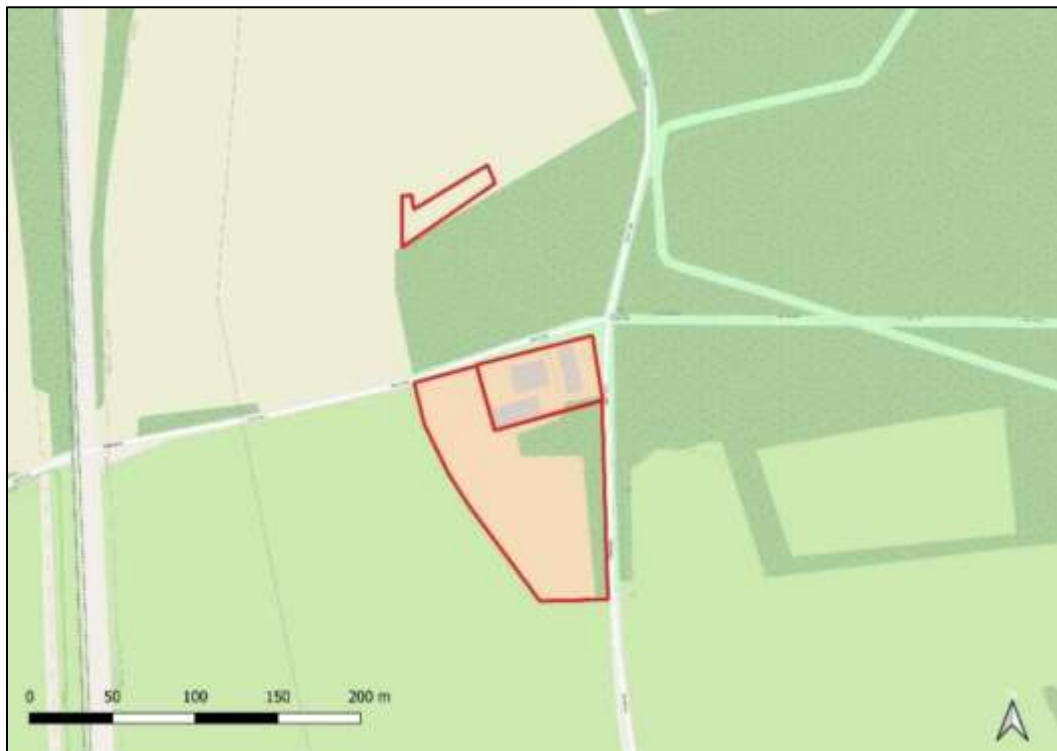
Bijlage 1. Lijst vrijgestelde soorten bij ruimtelijke ingrepen Noord-Brabant	22
--	----

2 Inleiding

Brabants Landschap is van plan een stal en een schuur te slopen op het adres Vossenweg 3 te Hoogerheide. Ook worden elementen als muurtjes, voederkuilen en rommelhoekjes verwijderd. Daarna wordt bos aangeplant. Door Ekoza zijn in dat kader twee onderzoeken uitgevoerd, een quickscan en een nader ecologische onderzoek (Gortworst & van de Zilver, 2020; van de Zilver, 2021). Daaruit is gebleken dat in de stal een zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis aanwezig is. In zowel stal als schuur zijn rustplaatsen van kerkuil en oude nesten van boerenzwaluw aanwezig. Op niet nader bepaalde plaatsen binnen het plangebied zijn mogelijk een nest van egel en verblijfplaatsen van wezel, hermelijn en/of bunzing aanwezig. Bij de ingreep gaan deze verblijf-, rust- en nestplaatsen verloren. Aangenomen mag worden dat andere functies voor genoemde soorten behouden blijven. De sloop van stal en schuur en verwijderen van elementen als rommelhoekjes vormen een overtreding van de Wet natuurbescherming. Daarom wordt voor de ingreep een ontheffing van deze wet aangevraagd. Dit activiteitenplan beschrijft op welke manier negatieve effecten op genoemde soorten zo goed mogelijk voorkomen worden en welke mitigerende maatregelen getroffen zijn of worden als onderdeel hiervan. Hierbij worden de Kennisdocumenten Kerkuil en Gewone dwergvleermuis (BIJ12) gevolgd, alsmede de Handreiking Kleine Marters (Bouwens, 2017).

3 Plangebied en ingreep

Het plangebied betreft de omgeving van de woning Vossenweg 3, 4631 SH Hoogerheide. Zie Figuur 1. De woning is een voormalige boerderij. Achter de boerderij zijn een inloopschuur en een stal aanwezig.

Figuur 1. Plangebied Vossenweg 3, Hoogerheide (rood omlijnd). Het zuidelijke, grote deel is locatie 1, deel met de grijze blokken locatie 2 en het kleine, noordelijke vlak locatie 3. De figuur is ontleend aan het quickscan rapport van Ekoza.

De rapportage van de quickscan door Ekoza beschrijft de locatie als volgt:

De bebouwing van Vossenweg 3 in Hoogerheide bestaat uit een woonboerderij, een melkveestal, een schuur/loods en enkele verspreid gelegen betonnen keermuren. Het erf is omgeven door bomen (eiken, kastanjes, populieren etc.). In het oosten en noorden ligt het bosgebied van de Brabantse Wal (landgoed Mattemburgh). Ten westen en zuiden van het erf liggen houtwallen en graslanden.

Het plangebied is opgedeeld in 3 locaties. Locatie 1 bestaat enkel uit een verharde (betonnen) grondplaat. De schuur en stal liggen op locatie 2. Op locatie 3 bevinden zich keermuren / voederkuilen en verharde paden.

De locaties zijn terug te vinden in Figuur 1. Voor een nadere beschrijving van het plangebied zie het rapport van de quickscan (Gortworst & van de Zilver, 2020).

De ingreep betreft de sloop van de stal en de schuur. Betonnen verharding, muren en voerkuilen worden verwijderd. In een later stadium vindt aanplant van bosperceel plaats. Hiervoor wordt grond voorbereid. Bomen worden niet gekapt. Mogelijk worden wel takkenhopen en rommelhoekjes geruimd om ruimte te maken voor de grondwerkzaamheden.

De woning blijft behouden en zal worden verkocht. Dit valt niet onder de ingreep waarvoor een ontheffing Wet natuurbescherming wordt aangevraagd.

3.1 Planning

Begin maart 2022 worden mitigerende maatregelen als het ophangen van vleermuiskasten en het aanbrengen van een kerkuilenkast uitgevoerd. De sloop van de stal en schuur staat gepland in september en oktober 2022, het verwijderen van de betonnen vloer, voederkuilen en dergelijke in oktober '22. Wanneer bos wordt aangeplant is nog niet bekend.

4 Aanwezige beschermde soorten en functies

De onderzoeken door Ekoza laten zien dat de volgende beschermde soorten en functies in het plangebied aanwezig zijn of kunnen zijn:

- wezel, hermelijn en bunzing: van deze soorten zijn er mogelijk vaste rustplaatsen in het plangebied aanwezig zijn;
- gewone dwergvleermuis: van deze soort is een zomerverblijfplaats aanwezig in de stal;
- kerkuil: van deze soort is een rustplaats aanwezig in de stal en een rustplaats in de schuur;
- egel en verschillende soorten muizen: van deze soorten zijn mogelijk eveneens verblijfplaatsen aanwezig in het plangebied;
- algemene broedvogels: van deze soortgroep zijn er zeer waarschijnlijk nestplaatsen in het plangebied aanwezig in de periode dat de betreffende soorten broeden.

5 Effecten van de ingreep en mogelijke overtredingen Wet natuurbescherming

De ingreep kan leiden tot het doden van (nestjongen van) *wezel, hermelijn, bunzing, egel en verschillende soorten muizen*, en tot het vernielen van vaste rustplaatsen van deze soorten. Het doden van (nestjongen van) deze soorten is te voorkomen door voorafgaande aan werkzaamheden die met zwaar materieel uitgevoerd worden de betreffende locaties goed af te zoeken naar nesten en holen van deze soorten of deze werkzaamheden uit te voeren buiten de voortplantingsperiode van deze soorten. Het is niet te voorkomen dat bij de ingreep verblijfplaatsen worden vernield.

Het beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van egel en alle te verwachten soorten muizen is vrijgesteld door de Provincie Noord-Brabant; zie Bijlage 1.

Ten aanzien van wezel, hermelijn en bunzing leidt de ingreep tot *overtreding van artikel 3.10 lid 1 b*, door het opzettelijk vernielen van (vaste) verblijfplaatsen.

Na uitvoering van de ingreep is er meer bos aanwezig in het plangebied. Dit is geschikt foerageergebied voor alle hiervoor genoemde soorten, zodat de functionele leefomgeving voor deze soorten behouden blijft of verbetert door de ingreep.

Bij de ingreep gaat een zomerverblijfplaats van *gewone dwergvleermuis* verloren. De sloop van de stal kan leiden tot het doden van gewone dwergvleermuis, maar dit is te vermijden door voorafgaande aan de sloop in een daarvoor geschikte periode van het jaar werende maatregelen te treffen. De ingreep leidt derhalve tot *overtredingen van artikel 3.5 lid 2 en 4*, door het opzettelijk verstoren van gewone dwergvleermuis en het vernielen van een rustplaats.

Na het uitvoeren van de ingreep is er meer bos in het plangebied aanwezig. Gewone dwergvleermuis foerageert in bos en langs bosranden, zodat na uitvoering van de ingreep de omgeving beter voldoet als functionele leefomgeving voor deze soort.

Bij de ingreep gaan twee rustplaatsen van *kerkuil* verloren. Ook worden nestplaatsen van *koolmees* en (oude) nestplaatsen van *boerenwaluw* vernield. De sloop van de stal en schuur kunnen leiden tot het doden van kerkuil, maar dit is te voorkomen door de uil te verjagen voorafgaande aan de sloop. De sloop van de stal en schuur kan ook leiden tot het doden van jongen of vernielen van eieren van koolmees en boerenwaluw. Dit is te voorkomen door de sloop uit te voeren buiten de periode dat de nesten in gebruik zijn. De ingreep leidt derhalve tot *overtredingen van artikel 3.1 lid 2 en 4*, door het opzettelijk vernielen van rustplaatsen van kerkuil, het opzettelijk vernielen van nesten van koolmees en boerenwaluw, en het opzettelijk storen van kerkuil.

Na uitvoering van de ingreep is er meer bos in het plangebied aanwezig. Dit is gunstig voor koolmees, omdat deze soort in bos foerageert. Kerkuil en boerenwaluw zijn soorten die weinig of niet gebruik maken van bos als voedselgebied. Het zijn echter mobiele soorten die in de ruimere omgeving van het plangebied voldoende voedselgebied kunnen vinden zodat de verandering in het plangebied geen negatief effect heeft op de functionele leefomgeving van deze twee soorten.

Verder is aannemelijk dat er enkele *algemene vogels* in het plangebied als broedvogel aanwezig zijn. Het kan onder andere gaan om roodborst, vink en merel. Door de ingreep of relevante onderdelen

ervan uit te voeren buiten de periode dat deze soorten broeden zijn *negatieve effecten op deze functie te voorkomen*.

De rapportage van Ekoza vermeldt ook de aanwezigheid van een nest van een *huiskat*, maar hier wordt aangenomen dat deze soort *niet valt onder de bepalingen van de Wet natuurbescherming*. Bij de sloop van de stal zal wel rekening gehouden worden met een eventueel aanwezig nest van deze soort.

In de woning zijn ook een aantal beschermde functies aanwezig, met name voor vleermuizen. De woning zal worden verkocht en aannemelijk is dat na de verkoop de woning gerenoveerd zal worden. Deze onderdelen vallen niet onder de ingreep waarvoor nu een ontheffing Wet natuurbescherming wordt aangevraagd. Bij de verkoop zal als voorwaarde benoemd worden dat deze functies behouden moeten blijven, evenals de functies waarvoor bij dit gebouw mitigerende maatregelen worden genomen.

In hoofdstuk 9 wordt beschreven welke mitigerende maatregelen zijn of worden getroffen om de negatieve effecten van de ingreep zoveel mogelijk te verzachten en in hoofdstuk 10 met welke aanpassingen in de werkwijze het doden van genoemde soorten en andere negatieve effecten zo goed mogelijk worden voorkomen.

6 Alternatieven weging

De Wet natuurbescherming vereist dat bij ingrepen die een negatief effect op beschermde soorten kunnen hebben overwogen wordt of er alternatieven zijn die minder of geen negatief effect op deze soorten hebben. Voor de onderhavige ingreep wordt benoemd of er alternatieven waren en zo ja welke.

6.1 Aanleiding voor de ingreep

De ingreep bestaat uit het slopen van een schuur en een stal en het verwijderen van betonnen verharding, muren en voerkuilen. In een later stadium vindt aanplant van een bosperceel plaats. Hiervoor wordt grond voorbereid. Bomen worden niet gekapt. Aannemelijk is dat takkenhopen en rommelhoekjes geruimd worden om ruimte te maken voor de grondwerkzaamheden.

De reden voor de ingreep is dat er ter plaatse geen agrarisch bedrijf meer aanwezig is. De te verwijderen gebouwen en elementen als de betonnen verharding en voerkuilen hebben zodoende geen functie en dus geen toekomst meer. In relatie tot de woning hebben ze een negatieve waarde. Om de woning en de omgeving ervan de waarde te geven die in potentie al aanwezig is, is de ingreep noodzakelijk. Bovendien vragen de bijgebouwen onderhoud, maar omdat ze geen functie meer vervullen zijn er geen inkomsten waarmee het onderhoud bekostigd kan worden.

De belangrijkste en meest concrete negatieve effecten die ontstaan door de ingreep zijn het vernielen van twee rustplaatsen van kerkuil en van een zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis. Deze functies zijn goed te vervangen. Ook voor de verblijfplaatsen van wezel, hermelijn en bunzing zijn goed alternatieven te realiseren. De ingreep vormt weliswaar een juridische overtreding maar door het treffen van mitigerende maatregelen en aanpassingen bij de uitvoering van de ingreep heeft de ingreep in ecologisch opzicht geen wezenlijk negatieve effecten.

Ten aanzien van de negatieve effecten en alternatieven wordt hieronder onderbouwd waarom de ingreep op de beschreven wijze uitgevoerd wordt.

6.2 Locatie

Voor wat betreft de locatie van de ingreep zijn de nu aanwezige onderdelen (schuur, stal, betonnen vloer, muren en voerkuilen) bepalend. Er worden alleen onderdelen verwijderd die onbruikbaar zijn geworden omdat er geen agrarisch bedrijf meer aanwezig is. Ten aanzien van de locatie zijn er derhalve geen alternatieven die afgewogen kunnen worden.

De ingreep biedt de kans om ter plaatse de hoeveelheid bos uit te breiden. Voor de soorten waarvoor bos geen of in beperkte mate onderdeel uitmaakt van hun leefgebied, kerkuil en boerenwaluw, blijft er ruim voldoende geschikt leefgebied (foerageergebied) op voor deze soorten goed te overbruggen afstand over. Voor de andere soorten vormt een toename van bos geen negatief effect (wezel, hermelijn en bunzing) of vormt het een verbetering (gewone dwergvleermuis, koolmees, algemene broedvogels).

Alternatieve locaties voor de ingreep waardoor er minder of geen negatieve effecten op beschermde soorten en functies zijn derhalve niet van toepassing.

6.3 Inrichting

Hiervoor geldt in grote lijnen hetzelfde als de alternatieven weging van de locatie. In de woonboerderij worden maatregelen genomen voor kerkuil en gewone dwergvleermuis. Bij de gekozen inrichting is het zodoende goed mogelijk beschermd functies voor deze soorten te behouden. Het behoud van de stal en schuur is geen redelijk alternatief omdat beide gebouwen geen functie meer hebben, maar wel onderhouden zouden moeten worden, hetgeen onredelijk hoge kosten met zich mee zou brengen. Ook zou het behouden van een of beide gebouwen nadrukkelijk een negatief effect hebben op het woongenot van de woning die behouden blijft en zodoende ook een onredelijk negatief effect hebben op de financiële waarde van deze woning. Een alternatieve inrichting waarbij, binnen redelijke grenzen, minder of geen negatieve effecten op beschermde soorten zijn te verwachten is ons niet bekend. Binnen de mogelijkheden voor de toekomstige inrichting van het plangebied is de gekozen inrichting ons inziens de enige redelijke mogelijkheid.

6.4 Werkwijze

Het slopen van de stal en schuur en verwijderen van betonnen vloeren, muren en voerderkuilen gebeurt in beginsel op de daarvoor gebruikelijke wijze. Door mitigerende maatregelen (zie hoofdstuk 7) en aanpassingen in de werkwijze (zie hoofdstuk 10) worden het verlies van rust- en verblijfplaatsen en het doden van dieren zo goed mogelijk voorkomen. Een andere werkwijze die minder of geen negatieve effecten op de beschermde soorten en functies heeft is ons niet bekend en is dus ook niet overwogen.

6.5 Planning

De planning zoals die in 3.1 staat beschreven maakt het mogelijk rekening te houden met gewenningsperioden voor de beschermde soorten en functies die door de ingreep verdwijnen. Een planning die minder of geen negatieve effecten op de beschermde soorten en functies heeft is ons niet bekend en is dus ook niet overwogen.

7 Onderbouwing in de wet genoemde belangen

De ingreep leidt tot overtredingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van vogels (artikel 3.1), gewone dwergvleermuis (artikel 3.5), wezel, hermelijn en bunzing (artikel 3.10). Om in aanmerking te komen voor een ontheffing van de Wet natuurbescherming moet voldaan worden aan in de wet genoemde belangen. Hieronder worden de relevante belangen.

7.1 Kerkuil

Bij de ingreep worden twee vaste rustplaatsen van kerkuil weggenomen. Deze rustplaatsen bevinden zich in bijgebouwen van de woning aan de Vossenweg 3. De woning is een voormalige boerderij en hier is geen agrarische functie meer aanwezig. De bijgebouwen hebben zodoende hun functie verloren. Het betreft een inloopschuur en een stal, waarvan de inrichting geheel gericht is op de functies voor het agrarische bedrijf. Zonder de agrarische functies van deze gebouwen is de instandhouding ervan niet in redelijkheid van de huidige of toekomstige eigenaren te verlangen. Ook is het omvormen van de gebouwen ten behoeve van een andere functie niet binnen redelijke grenzen mogelijk. De stal heeft bijvoorbeeld een betonnen vloer met een constructie gericht op het verwerken van de mest van vee. Alleen door nieuwbouw zou hier een gebouw met een andere functie kunnen komen. Dat zou eveneens leiden tot een overtreding van de Wet natuurbescherming. Omdat onderhoud van de gebouwen in redelijkheid niet van de eigenaren gevergd kan worden zouden de gebouwen in de komende jaren geleidelijk vervallen en een risico vormen voor iedereen die in de omgeving van de gebouwen komt. Dit zou een gezondheidsrisico vormen voor deze mensen. In de stal is asbest gebruikt zodat als gevolg van verval of door brand deze schadelijke stof zich in de omgeving zou kunnen verspreiden. Dit zou een gezondheidsrisico vormen voor mensen in de ruime omgeving van het plangebied. Bovendien zou door het verval ook de functie voor kerkuil verloren gaan. In dit opzicht maakt de ingreep het behoud van de rustplaats mogelijk.

Daarom wordt ontheffing van artikel 3.1 lid 2 en 4 aangevraagd op basis van artikel 3.3, lid 4 b 1, *in het belang van volksgezondheid of openbare veiligheid*, en tevens op basis van artikel 3.3, lid 4 b 4, *ter bescherming van flora en fauna*.

7.2 Gewone dwergvleermuis

Bij de sloop van de stal wordt een zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis vernield. Zoals onder 7.1 vermeld is het in redelijkheid niet mogelijk de zomerverblijfplaats te behouden. Behoud van de stal leidt tot gezondheidsrisico's voor mensen. De ingreep maakt het behoud van de verblijfplaats van gewone dwergvleermuis mogelijk. Om dezelfde redenen als vermeld in 7.1 wordt daarom ontheffing van artikel 3.5 lid 2 en 4 op basis van artikel 3.8 lid 5 b 1, *ter bescherming van flora en fauna* en op basis van artikel 3.8 lid 5 b 3, *in het belang van volksgezondheid en openbare veiligheid*.

7.3 Wezel, hermelijn en bunzing

Bij het verwijderen van de betonvloeren, muurtjes, voederkuilen, rommelhoekjes en takkenhopen is niet uit te sluiten dat vaste rustplaatsen van wezel, hermelijn en bunzing worden vernield. Gelet op de ontwikkeling ter plaatse, waarbij het terrein binnen het plangebied geen agrarisch gebruik meer kent en de kans hier hogere natuurwaarden te realiseren door het aanplanten van bos, wordt ontheffing van artikel 3.10 lid 1 b aangevraagd op basis van artikel 3.10 lid 2 a, *ruimtelijke ontwikkeling of inrichting van gebieden*.

8 Staat van instandhouding

Om voor een ontheffing Wet natuurbescherming in aanmerking te komen dient onderbouwd te worden dat (artikel 3.3) de maatregelen niet leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort of (artikel 3.8) er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de betreffende soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Onder de gunstige staat van instandhouding van een soort moet worden verstaan dat:

- a) uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven, en
- b) het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
- c) er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.

Hieronder wordt de staat van instandhouding van de betrokken soorten en de invloed hierop van de ingreep beschreven.

8.1 Kerkuil

De site van Sovon¹ geeft aan dat de kerkuil in Nederland bijna overal voorkomt en dat de soort een positieve trend sinds 1990 laat zien. Gebaseerd op de gegevens van de broedvogelatlas zijn er in de omgeving van het plangebied 1-10 broedparen per atlasblok van 5 x 5 km aanwezig. De staat van instandhouding op landelijke schaal is gunstig.

Zie 9.3 voor informatie over de kerkuil uit de omgeving van het plangebied. In de omgeving van het plangebied is een vrijwilliger actief die de bezetting van kerkuilenkasten controleert. Binnen een afstand van iets meer dan een kilometer zijn er al jaren twee kasten beschikbaar die niet door kerkuilen worden gebruikt. Dit is een aanwijzing dat er een verzadiging is wat betreft de beschikbaarheid van kerkuilenkasten binnen geschikt leefgebied van deze soort.

Ook regionaal is aannemelijk dat de staat van instandhouding van kerkuil gunstig is.

Kerkuil wordt wel vaak als verkeersslachtoffer aangetroffen; zie Figuur 5. De ingreep heeft hier echter geen invloed op.

In het plangebied zijn twee vaste rustplaatsen van kerkuil aanwezig. Waarschijnlijk betreft dit dezelfde uilen die in een uilenkast broeden op 450 m van het plangebied. Bij de ingreep worden de rustplaatsen vernield, maar er wordt tijdig een nieuwe rustplaats gerealiseerd. Verwacht mag worden dat deze nieuwe rustplaats bekend is bij de uilen op het moment dat de huidige rustplaatsen worden vernield. Zodoende is geen negatief effect van de ingreep op de staat van instandhouding van kerkuil te verwachten.

¹ <https://stats.sovon.nl/stats/soort/7350>

8.2 Boerenwaluw en koolmees

Volgens de site van Sovon is ook voor boerenwaluw² en koolmees³ op landelijke schaal gunstig.

Bij de ingreep worden maatregelen genomen waarvan verwacht mag worden dat hierdoor nestgelegenheid voor beide soorten behouden blijft. Derhalve is niet te verwachten dat de ingreep een negatieve invloed op de staat van instandhouding van deze twee vogelsoorten.

8.3 Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is een algemeen voorkomende soort in vrijwel geheel Nederland⁴, en zeker ook in de omgeving van het plangebied. Tellingen in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring laten (voorlopig) een positieve trend zien voor deze soort⁵. Op landgoed de Mattemburgh worden overwinterende vleermuizen geteld door de Vleermuiswerkgroep Noord-Brabant maar de gewone dwergvleermuis overwintert niet in de betreffende bunkers en ijskelder.

Door zo goed mogelijk te voorkomen dat gewone dwergvleermuis wordt gedood bij de ingreep (zie 10.1) en het op tijd realiseren van vervangende verblijfplaatsen (zie 9.2) zijn negatieve effecten op gewone dwergvleermuis niet te verwachten. Aangenomen mag worden dat de ingreep geen afbreuk doet aan het streven de lokale populatie van gewone dwergvleermuis in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

8.4 Wezel, hermelijn en bunzing

Alle drie deze marterachtigen staan op de rode lijst van de Nederlandse zoogdieren⁶, bunzing en hermelijn als kwetsbaar, wezel als gevoelig. Alle drie de soorten komen nog in het hele land voor. De trend van deze soorten in de regio rond het plangebied is niet bekend.

Het plangebied is klein in vergelijking met de grootte van de territoria van wezel, hermelijn en bunzing. Zeker wat betreft voedsel zijn alle drie de soorten in hoge mate aangewezen op omstandigheden buiten het plangebied. Een specifieke betekenis van het plangebied voor deze soorten kan liggen in dekking in de vorm van rommelhoekjes en takkenhopen, waar ook rustplaatsen van deze soorten aanwezig kunnen zijn.

Bij de ingreep worden maatregelen genomen die zo goed mogelijk voorkomen dat exemplaren van deze soorten gedood worden; zie 10.2. Ook worden maatregelen genomen bij de ingreep die ervoor zorgen dat dekking, inclusief rustplaatsen van wezel, hermelijn en bunzing, aanwezig blijven; zie 9.1. Negatieve effecten op deze drie marterachtigen als gevolg van de ingreep zijn daarom niet te verwachten. Aangenomen mag worden dat de ingreep geen afbreuk doet aan het streven de lokale populatie van wezel, hermelijn en bunzing in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

² <https://stats.sovon.nl/stats/soort/9920>

³ <https://stats.sovon.nl/stats/soort/14640>

⁴ <https://www.verspreidingsatlas.nl/8496199#>

⁵ https://www.zoogdiervereniging.nl/sites/default/files/2020-11/Telganger_okt2020.pdf

⁶ <https://www.zoogdiervereniging.nl/nieuws/2020/nieuwe-rode-lijst-van-de-nederlandse-zoogdieren-tweederde-bedreigde-soorten-boerenland>

9 Mitigerende maatregelen

9.1 Wezel, hermelijn en bunzing

De drie genoemde soorten marterachtigen zijn vastgesteld in het plangebied, maar welke functies er voor deze soorten aanwezig zijn is niet vastgesteld. Vaste rustplaatsen kunnen in het plangebied aanwezig zijn, en deze kunnen bij de ingreep vernield worden. Ekoza noemt in de rapportage van het aanvullende ecologische onderzoek takkenhopen en rommelhoekjes als mogelijke locatie voor deze verblijfplaatsen.

Als maatregel om deze soorten nieuwe rustplaatsen te bieden zal er daarom een takkenril in de rand van het bos worden gemaakt. Zie Figuur 2 voor de locatie waar dit gedaan wordt. In deze takkenril worden drie boomstammen met holten neergelegd⁷. De openingen en het formaat van de holten moeten geschikt zijn als nestplaats voor wezel, hermelijn en bunzing. Aangenomen mag worden dat op die manier vergelijkbare nest- en schuilplaatsen ontstaan als in de huidige situatie, en op korte afstand van de locaties waar nu waarschijnlijk zulke nest- en schuilplaatsen zijn.

Figuur 2. Locaties in het plangebied (rood omlijnd) waar een takkenril (paarse stippellijn) wordt gemaakt. Voor wezel, hermelijn en bunzing worden in de takkenril holle boomstammen verwerkt als marterkast. De locaties hiervan zijn met een oranje stip aangegeven. Deze maatregel is ook geschikt om schuil- en nestgelegenheid voor egel en verschillende muizensoorten te realiseren.

⁷ Stammen van bomen met holten die tijdens een storm in februari '22 zijn omgewaaid in bossen in de omgeving zijn hier inmiddels voor veilig gesteld.

9.2 Gewone dwergvleermuis

Bij de sloop van de stal verdwijnt een zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis. De Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis schrijft voor dat ter vervanging van een zomerverblijfplaats er vier vleermuiskasten die geschikt zijn voor deze functie worden opgehangen in de omgeving van de verblijfplaats die verdwijnt. Bij de te behouden boerderijwoning worden vijf van deze platte gevelkasten aangebracht die bewezen effectief zijn voor deze soort en functie. Zie bijgaande afbeelding. Zie Figuur 3 en Figuur 6 voor de locaties waar de kasten aangebracht zullen worden. De kasten komen daarmee op ten hoogste enkele tientallen meters van de verblijfplaats die bij de ingreep verdwijnt. De kasten worden op 2,5 tot 5 m hoogte bevestigd. Bij drie kasten is dit lager dan de soortenstandaard voorschrijft (3 m), maar gelet op de meestentijds rustige omgeving waar de kasten komen is dit niet bezwaarlijk. Tussen de muur en de achterzijde van de kast komt tochtstrip zodat de ruimte in de kast tocht dicht is. Elders zijn er zeer goede ervaringen opgedaan met de vergelijkbare (maar kleinere) vleermuis muurschaal van Schwegler. De kasten zijn van houtbeton, een duurzaam materiaal, zodat het een permanente maatregel is. Bovendien bieden de kasten omstandigheden die goed vergelijkbaar zijn met de verblijfplaats bij de stal die bij de ingreep verdwijnt. Deze wordt beschreven als een overhangende dakpan. Zie pagina 21/22 van de rapportage van het nader onderzoek van Ekoza.

De kasten worden begin maart '22 bevestigd aan de woning zodat er een gewenningsperiode is verstreken van 6 maanden op het moment dat de verblijfplaats in de stal verdwijnt bij de sloop van de stal.

Figuur 3. Aanzicht zuidzijde woning met locaties vleermuiskasten (bruine vlakken) en nestplaats boerenwaluw (blauwe sikkkel)

9.3 Kerkuil

Als gevolg van de sloop van stal en schuur gaan twee rustplaatsen van kerkuil verloren. Of, en zo ja in hoeverre, de twee rustplaatsen tegelijkertijd door kerkuilen werden gebruikt is niet op te maken uit de rapportage van Ekoza. Het Kennisdocument Kerkuil geeft aan de per weg te nemen verblijfplaats er minimaal twee vervangende verblijfplaatsen gerealiseerd moeten worden. Dit zou betekenen dat er in totaal vier nieuwe verblijfplaatsen gerealiseerd moeten worden.

In de omgeving van het plangebied is een vrijwilliger actief die nest- en rustplaatsen voor kerkuil realiseert en de bezetting van nestplaatsen inventariseert. Deze vrijwilliger is lid van de West Brabantse Vogelwerkgroep en actief in het Netwerk Uilenbescherming Brabant. Op basis van informatie van deze vrijwilliger is de situatie ten aanzien van kerkuil rond het plangebied als volgt:

Ten zuiden van het plangebied (locatie 1 in Figuur 4), op 450 m afstand, is al jaren een broedpaar kerkuil aanwezig in een kerkuilenkast. Waarschijnlijk zijn het deze uilen die regelmatig de twee rustplaatsen in het plangebied gebruiken.

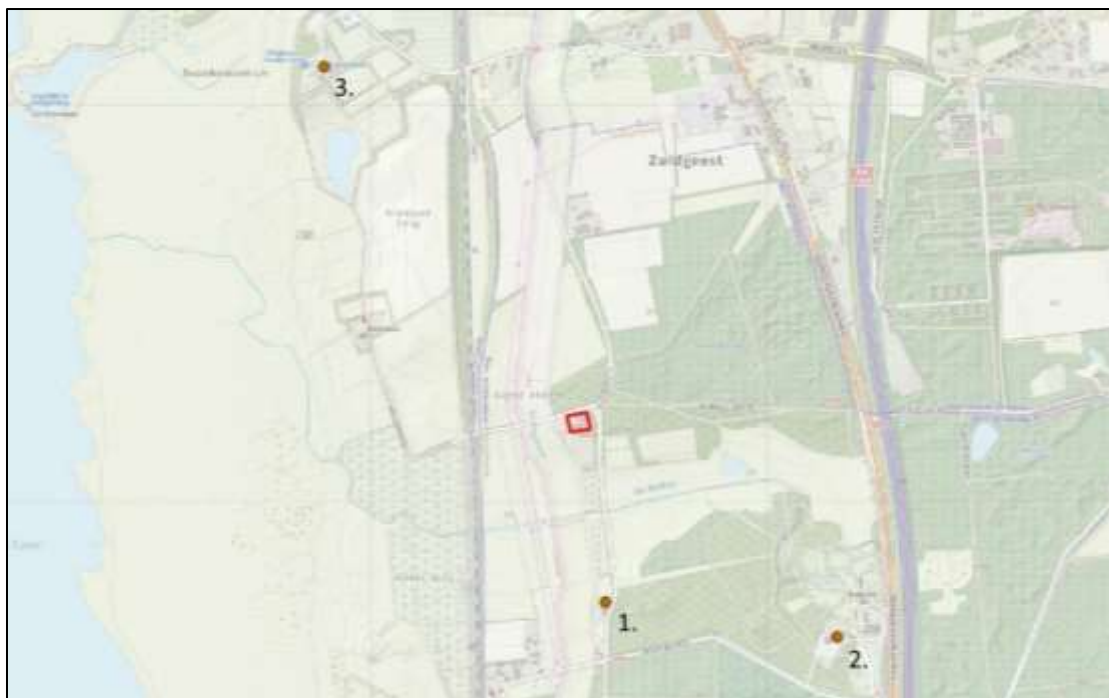
Ten zuidoosten van het plangebied (locatie 2), op landgoed de Mattemburgh en op 850 m afstand van het plangebied, is in een schuur van Brabants Landschap al jaren een kerkuilenkast aanwezig. Deze kast wordt niet gebruikt door kerkuilen.

Ten noordwesten van het plangebied (locatie 3 in Figuur 4), bij bezoekerscentrum de Kraaijenberg en op 1100 m afstand van het plangebied, is eveneens al jaren een kerkuilenkast aanwezig die niet door kerkuilen wordt gebruikt.

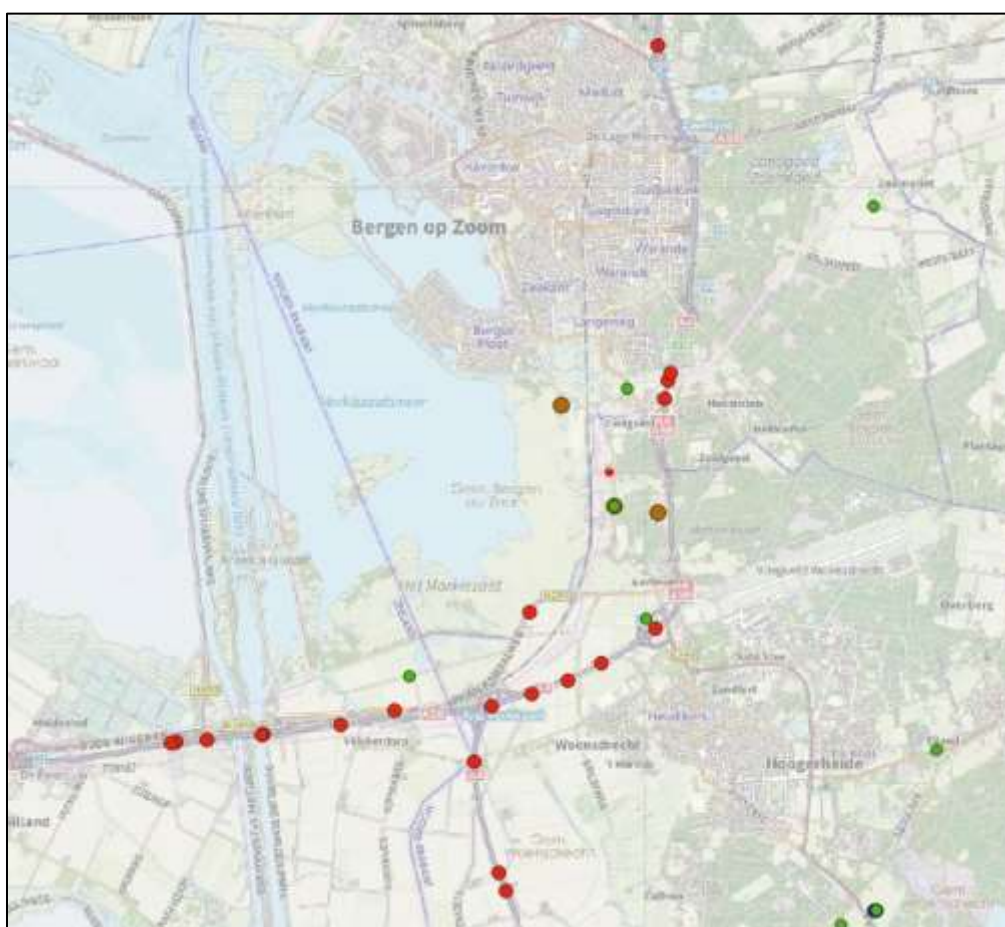
Andere bezette nest- of rustplaatsen van kerkuil in de omgeving van het plangebied zijn bij deze vrijwilliger niet bekend. Voor gegevens die in de NDFF aanwezig zijn zie Figuur 5. Hierbij zijn gegevens uit de afgelopen vijf jaar geselecteerd. Dit maakt aannemelijk dat de informatie van de vrijwilliger een goed beeld geeft van aanwezigheid van verblijfplaatsen van kerkuil in de omgeving van het plangebied.

Dat twee van de drie kerkuilenkasten in de omgeving van het plangebied niet gebruikt worden duidt op verzadiging van nest- en verblijfplaatsen binnen geschikt leefgebied van kerkuil in de omgeving van het plangebied. Afgezien van het realiseren van een vervangende rustplaats in het plangebied is het aanbieden van meer uilenkasten derhalve waarschijnlijk niet zinvol. Dit is ook de opvatting van de betreffende vrijwilliger.

Daarom zal er één vervangende rustplaats voor kerkuil worden gerealiseerd in het schuurgedeelte van de woning in het plangebied. Zie Figuur 4 voor de locatie waar deze kast gerealiseerd zal worden. Dit betreft de noordelijke gevel van de woning. Weergegeven is de toegangsopening; in de schuur, achter deze opening, zal een kerkuilenkast worden bevestigd. Aan deze zijde van de woning is weinig activiteit van huidige en toekomstige bewoners te verwachten zodat verstoring van een kerkuil hier niet te verwachten is. Ook de vrijwilliger die zich in deze omgeving met kerkuilen bezighoudt stemde in met deze locatie.

Figuur 4. Locaties van aanwezige kerkuilenkasten in de omgeving van het plangebied (rood omlijnd), aangegeven met een bruine stip en een getal. Voor toelichting zie bijgaande tekst.

Figuur 5. Gegevens kerkuil NDFD. De grote bruine stippen betreffen de nestkasten die ook in Figuur 4 staan. Met rode stippen zijn verkeersslachtoffers weergegeven, met een blauwe stip een rustplaats (onder groene stip), en met groene stippen 'ter plaatse' waargenomen kerkuilen. Gegevens © NDFD/BIJ12.

Figuur 6. Aanzicht noordzijde woning met voorzieningen voor kerkuil (zwart vlak = toegang kast), gewone dwergvleermuis (bruine vlakken) en boerenwaluw (blauwe sikkels) die gerealiseerd zullen worden.

Deze kast en de bijbehorende opening zullen begin maart '22 worden aangebracht op de aangegeven plaats.

9.4 Boerenwaluw en koolmees

Bij de ingreep verdwijnen enkele nestplaatsen van koolmees en enkele (oude) nestplaatsen van boerenwaluw. Beide soorten behoren tot de vogels waarvan het nest jaarrond beschermd is, categorie 5. Na de ingreep zijn er minder of geen vervangende nestplaatsen aanwezig, tenzij hiervoor maatregelen worden genomen. Daarom worden er voor deze twee soorten de volgende maatregelen genomen.

Voor boerenwaluw worden er twee nestkommen onder de dakrand van de woning aangebracht. Zie Figuur 3 en Figuur 6 voor de locaties. De boerenwaluw broedt normaal gesproken in stallen, onder bruggen en dergelijke plaatsen. Een nestplaats onder een dakrand is veel minder gebruikelijk. Daarom worden er ook vier nestkommen voor boerenwaluw aangebracht in de uitkijktoren bij bezoekerscentrum de Kraaijenberg, ruim 1 km ten noorden van het plangebied. Zie Figuur 7 voor de locaties waar ongeveer de nestkommen aangebracht zullen worden.

Deze maatregel wordt begin maart '22 uitgevoerd.

Figuur 7. Uitkijktoren Kraaijenberg. Met rode stippen zijn locaties waar bij benadering nestkommen voor boerenwaluw aangebracht zullen worden.

Voorts worden er voor koolmees of andere holtenbroeders drie nestkasten opgehangen in het bos in de directe omgeving van het plangebied. Hiervoor worden houtbetonnen nestkasten gebruikt. Zie Figuur 8 voor de locaties van deze kasten.

Ook deze maatregel wordt begin maart '22 uitgevoerd.

9.5 Overzicht maatregelen

In onderstaande tabel en plattegrond wordt een overzicht gegeven van de uitgevoerde of uit te voeren mitigerende maatregelen. In de tabel staan de te vervangen functie en de maatregel waarmee deze functie vervangen wordt, de datum van uitvoering, de verstreken gewenningsperiode op het moment van uitvoering van de ingreep en de afstand tot de oorspronkelijke locatie met de functie.

Soort	Functie	Maatregel	Datum uitvoering	Gewennings-tijd	Afstand
Wezel, hermelijn, bunzing	Vaste rustplaats	Marterkast	Maart '22	6 maanden	Onbekend
Egel, div. soorten muizen	Rust/voortplantingsplaats	Takkenrillen	Maart '22	6 maanden	Onbekend
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	Vijf platte gevelkasten	Maart '22	6 maanden	10-25 m
Kerkuil	Twee rustplaatsen	Kerkuilenkast	Maart '22	6 maanden	20-40 m
Boerenwaluw, koolmees	Nestplaatsen	Nestkommen, nestkasten	Maart '22	6 maanden	10-50 m 25-75 m

Tabel 1. Overzicht soorten, functies en mitigerende maatregelen.

Figuur 8. Overzicht mitigerende maatregelen.

10 Aanpassingen in de werkwijze

Het slopen van de stal en de schuur in het plangebied kan leiden tot het doden van kerkuil en gewone dwergvleermuis. Het verwijderen van een betonnen vloer, muurtjes, rommelhoekjes en takkenhopen in het plangebied kan leiden tot het doden van padden, egels en het vernielen van nesten met jongen van verschillende muizensoorten. Door het op aangepaste wijze uitvoeren van deze werkzaamheden zijn deze negatieve effecten geheel of grotendeels te voorkomen. Hieronder wordt beschreven op welke manier de werkwijze moet worden aangepast om deze effecten zo goed mogelijk te voorkomen.

10.1 Sloop stal en schuur

In deze twee gebouwen zijn rustplaatsen van kerkuil en een zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis aanwezig. Ook zijn er (oude) nesten van boerenwaluw en van andere algemene vogels als merel aanwezig. Voorts was in 2021 in de stal een nest van huiskat aanwezig. Dit nest bevond zich tussen het dak en het dakbeschot.

Een negatief effect op **kerkuil** bij de sloop van de stal en schuur is te voorkomen door direct voorafgaande aan de sloopwerkzaamheden door de gebouwen te lopen en een eventueel aanwezige uil te verjagen; naar verwachting vliegt een aanwezige uil direct weg als iemand de stal of schuur binnen komt. Als de sloop niet in één, aaneengesloten periode plaatsvindt moet het verjagen van de uil herhaald worden op het moment dat de werkzaamheden worden voortgezet.

Een negatief effect op **gewone dwergvleermuis** is te voorkomen door twee tot zeven dagen van tevoren werende maatregelen te treffen. In de regel zijn er meerdere verblijfplaatsen van vleermuizen in gebouwen aanwezig, zodat de zomerverblijfplaats die in 2021 door Ekoza werd vastgesteld in de dakrand van de stal als het minimaal aantal aanwezige verblijfplaatsen moet worden opgevat. Ook in de schuur is aanwezigheid van een of enkele verblijfplaatsen van vleermuizen niet op voorhand uit te sluiten. Voorafgaande aan de sloop van de twee gebouwen moeten daarom in samenwerking met een vleermuisdeskundige werende maatregelen getroffen worden op zoveel mogelijk plaatsen waar een verblijfplaats van een vleermuis aanwezig kan zijn. Hierbij kan onder andere gebruik gemaakt worden van exclusion flaps en – tubes. Als (mogelijke) verblijfplaatsen visueel gecontroleerd kunnen worden op aanwezigheid van vleermuizen, dan heeft het de voorkeur deze controle kort voor de sloop uit te voeren. Als tijdens de sloopwerkzaamheden toch vleermuizen worden aangetroffen moeten de werkzaamheden onmiddellijk stopgezet worden en moet direct een vleermuisdeskundige ingeschakeld worden.

Om te voorkomen dat bij de sloop in gebruik zijnde nesten van **boerenwaluw en algemene broedvogels** worden vernield moet de sloop buiten de broedtijd van deze soorten worden uitgevoerd. De meest gunstige periode, ook in verband met de aanwezigheid van gewone dwergvleermuis, is daarom 1 september – 15 oktober.

Voorafgaande aan de sloop moet ook nagegaan worden of er een nest met jongen van huiskat aanwezig is in de stal. In 2021 was deze aanwezig tussen het dak en het beschot. Als de jongen hiervoor groot genoeg zijn kunnen de katten uit de schuur verjaagd worden voordat de stal gesloopt wordt.

10.2 Verwijderen betonvloeren, muurtjes, voederkuilen en dergelijke

Een of enkele dagen voorafgaand aan het verwijderen van de betonvloeren, muurtjes, voederkuilen, rommelhoekjes en takkenhopen moeten de delen van het plangebied waar deze aanwezig zijn nauwkeurig worden afgezocht op de aanwezigheid van holen en nesten van soorten als wezel, hermelijn, bunzing, egel en verschillende soorten muizen. Indien holen of nesten worden aangetroffen moeten deze onbruikbaar worden gemaakt door nesten uiteen te halen en holen met een schep uit te graven. Bij deze soorten is de kans op negatieve effecten als gevolg van aanwezigheid van jongen en dieren in winterslaap (egel) het kleinst tussen 15 september en 15 november. Het verwijderen van de betonvloeren, muurtjes et cetera moet daarom in deze periode worden uitgevoerd.

10.3 Aanplant van bos

Aannemend dat het aanplanten van bos met de hand gebeurt en dat het vervoer van de benodigde materialen met licht materieel gebeurt is hiervan geen wezenlijk negatief effect te verwachten op beschermde soorten. Het daaraan voorafgaand machinaal bewerken van de grond heeft naar verwachting ook geen negatief effect op beschermde soorten. Maatregelen om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen zijn daarom bij het aanplanten van bos niet nodig.

10.4 Planning

De sloop van de stal en de schuur kan worden uitgevoerd in de periode 1 september – 15 oktober. Enkele dagen voor de uitvoering van de sloop moeten werende maatregelen getroffen worden voor gewone dwergvleermuis.

Het verwijderen van de betonvloeren, muurtjes, voederkuilen, houtstapel en rommelhoekjes kan worden uitgevoerd in de periode 15 september – 15 november.

10.5 Ecologisch werkprotocol

Voor de uitvoering van de hiervoor genoemde aanpassingen in de werkwijze moet een ecologisch werkprotocol worden opgesteld. Alle betrokkenen bij uitvoering van werkzaamheden moeten van de inhoud van dit werkprotocol op de hoogte zijn.

11 Bronnen

- Bouwens, S., 2017. Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming. Uitgave Provincie Noord-Brabant / Zoogdiervereniging.
- Gortworst, P., & T. van de Zilver, 2020. Quicksan flora en fauna Vossenweg 3, Hoogerheide. Rapport Ekoza, Arnhem.
- Zilver, T. van de, 2021. Nader onderzoek ecologie Vossenweg 3 Hoogerheide. Rapport Ekoza, Arnhem.
- <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-011-Kennisdocument-Kerkuil-1.0.pdf>
- <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2015/01/Soortenstandaard%20Gewone%20dwergvleermuis.pdf>

Bijlage 1. Lijst vrijgestelde soorten bij ruimtelijke ingrepen Noord-Brabant⁸

Interim omgevingsverordening Noord-Brabant Geldig sinds 23 november 2021.

Paragraaf 2.6.1, Soortenbescherming, artikel 2.52 vrijstelling soorten

In verband met handelingen als bedoeld in artikel 3.10, tweede lid, onder a, e, f en g, Wet natuurbescherming, is het in afwijking van artikel 3.10, eerste lid, Wet natuurbescherming, toegestaan om:

- a. de soorten uit de opgenomen tabel te vangen;
- b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de soorten uit de opgenomen tabel opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Zoogdieren:

Aardmuis,
bosmuis,
dwergmuis,
dwergspitsmuis,
egel,
gewone bosspitsmuis,
haas,
huisspitsmuis,

konijn,
ondergrondse woelmuis,
ree,
rosse woelmuis,
tweekleurige bosspitsmuis,
veldmuis,
vos,
wild zwijn,
woelrat.

Amfibieën:

Bruine kikker,
gewone pad,
kleine watersalamander,
middelste groene kikker,
meerkikker.

https://www.brabant.nl/actueel/regelingen/cvdr628718_4